

Rapport 5 van het moderamen

Zoals u hebt kunnen waarnemen in de rapporten 6 (meerderheid) en 6a (minderheid) van commissie 4, hebben de bespreking in tweede ronde en de daarna schriftelijk ingediende voorstellen, niet tot gevolg gehad dat de leden van commissie 4 elkaar hebben kunnen vinden in gemeenschappelijke voorstellen ten aanzien van de door deputaten eenheid aangereikte ‘oplossingsrichtingen’. Het moderamen heeft zich ervan vergewist dat commissie 4 daartoe wel ernstige pogingen heeft ondernomen, en betreurt het mét commissie 4 dat het niet zover kon komen. Daardoor dreigen we als synode nu af te stevenen op een besluitvorming die ver verwijderd is van de gewenste unanimitéit bij besluitvorming. Het moderamen heeft overwogen dat we niet op zo’n punt zouden mogen aankomen vóór we ons hebben geconfronteerd met fundamentele vragen ten aanzien van het wezen en het welwezen van de kerk, die in de tweede ronde en ook eerder al wel in de synode zijn opgeworpen. Die vragen raken overigens ook aan het werk van commissie 7. Deze bereidt immers de beoordeling voor van het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht, met daarbij het dossier DOE en de kwestie van het kerkelijk handelen met betrekking tot kerkenraden die afwijken van landelijke besluitvorming.

Daarom stelt het moderamen u voor de instelling van een ‘commissie kerk-zijn’, die de opdracht krijgt de synode te dienen met een (althans aanvankelijk en richtinggevend) antwoord op vragen als:

1. Wat is het wezen van de kerk? Wat is haar fundament? Wat zijn haar grenzen volgens Schrift en belijdenis?
2. Hoe moeten de actuele impassen en dilemma’s van ons kerkelijke leven worden gezien in het licht van hoe (in grote lijnen) de kerk der eeuwen met diversiteit en divergentie is omgegaan, en welke patronen laat in dat opzicht de huidige wereldkerk zien (om te beginnen bij de gereformeerde zusterkerken in het buitenland)? Ook aan de toenemende secularisatie in onze samenleving én aan nieuwe kansen voor het getuigenis van de kerk mag niet voorbij worden gezien.
3. Op welke wijze moeten en kunnen noties als verootmoediging en schuldbelijdenis over de gescheurdheid van het lichaam van Christus en de verdeeldheid van de kerk een betekenisvolle plaats krijgen in ons gezamenlijk overdenken van de weg die we als kerkverband zijn gegaan en hopen te kunnen blijven gaan?
4. Wat is de betekenis van een kerkverband en wat betekent het voor een plaatselijke kerk daarvan deel uit te maken? Wat betekent het dat ambtsdragers hun handtekening plaatsen onder de belofte hun taak niet alleen te volbrengen in overeenstemming met Schrift en belijdenis maar ook met de geldende afspraken binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken? Is het, ingeval van afwijken hiervan door kerkenraden als geheel, de aangewezen weg deze kerkenraden tegemoet te treden met (eventueel aan die situatie aangepaste) kerkordelijke tuchtmaatregelen?
5. Welk kerkrechtelijk stelsel hanteren we op dit moment en willen we in de toekomst hanteren? Wij zeggen uit te gaan van het presbyteriaal-synodale stelsel van kerkregering, maar in hoeverre is er in de praktijk niet al lang sprake van een meer congregationalistisch kerkelijk samenleven en hoe moet het worden gewaardeerd dat dat samenleven tot nu toe houdbaar is gebleken? Is er een vorm van congregationalisme denkbaar dat zich verdraagt met een kerk-zijn op basis van Schrift, belijdenis en DKO? Wij herinneren ons bepaalde praktijken bij de Puriteinen. Of zo niet: biedt het presbyteriaal-synodale stelsel ruimte voor geformaliseerde uitzonderingsposities, zonder dat de Schriftuurlijk-confessionele constitutie van het kerkverband geweld wordt aangedaan? Of moeten we die kant niet op willen denken?

6. Is het waar dat binnen één kerkverband de praktijk van de gesloten kansels kan worden gelegitimeerd met een beroep op het geestelijk welzijn en de geestelijke opbouw van de gemeente? Zijn er met het oog op de binnenkerkelijke eenheid mogelijkheden om dit verschijnsel bij de bezinning te betrekken en wegen te vinden om hoopvolle ontwikkelingen in dit verband te stimuleren?

7. Regelmatig wordt gewezen op de betekenis van de sociaal-geografische verscheidenheid binnen onze kerken: het kerk-zijn in een stedelijke omgeving stelt voor andere vragen en opgaven dan het kerk-zijn in een meer landelijke omgeving. Is dit waar en zo ja, welke gevolgen moet dat dan hebben voor ons kerkelijke samenleven?

8. ...

9. ...

Bijzondere tijden vragen om bijzondere maatregelen. Door de coronacrisis kan de vergaderweek in maart niet doorgaan. Tijdens die week had het moderamen u dit voorstel voor willen leggen. Niemand van ons kan op dit moment zeggen, welke invloed de crisis zal hebben op het verdere verloop en de duur van de synode. Hopen en bidden mag wel. Het moderamen hoopt nog altijd dat de synode van 2019/2020 in het kalenderjaar 2020 gesloten kan worden, en wil zich bij zijn handelen op dit moment door die hoop laten leiden. Om de commissies 4 en 7 in de gelegenheid te stellen de uitkomst van de bezinning van de commissie kerk-zijn op een goede manier te kunnen verwerken, dient die uitkomst dan per 1 september beschikbaar te zijn. Maar dat vraagt dat de commissie zo spoedig mogelijk wordt ingesteld, en wij daarmee niet wachten tot een derde vergaderweek. Daarom willen wij u vragen stilzwijgend met het voorstel in te stemmen. Wat u daarbij helpen kan, is dat de commissies 4 en 7 dat al hebben gedaan. Het is desondanks mogelijk dat u overwegende bezwaren hebt. Wilt u ons die dan uiterlijk maandag 23 maart gemotiveerd kenbaar maken?

De vragen 8 en 9 zijn met opzet open gelaten. Wij hadden u als afgevaardigden in de derde week gelegenheid willen geven zelf nog vragen en aandachtspunten aan te reiken aan de commissie kerk-zijn. Die mogelijkheid valt nu weg, maar wij willen u de gelegenheid niet onthouden. U moet wel bedenken dat we van deze commissie niet vragen het werk van de synodale commissies 4 en 7 over te nemen of over te doen. Wij hebben groot vertrouwen in de broeders! De commissie kerk-zijn dient het werk van de commissies 4 en 7, en ook van de synode als geheel. De vragen die we de commissie kerk-zijn voorleggen zijn meer van beschouwende aard op het vlak van de ecclesiologie (kerkleer). Als u op dat vlak vragen hebt, wil die dan zo spoedig mogelijk doen toekomen aan de rapporteur van de commissie kerk-zijn.

Wij realiseren ons dat de vraagstelling aan de commissie - nog afgezien van wat u als afgevaardigden nog aan zou kunnen reiken - tamelijk breed en diep is. Wij pogen hiermee recht te doen aan verschillende geluiden die in de synode zijn geuit en waarin wij een verlangen beluisteren om op dit soort punten ten minste denkrichting te ontvangen alvorens een positie te kunnen bepalen ten aanzien van oplossingsrichtingen. Wij leggen deze vragen in vrijmoedigheid aan de commissie voor, maar geven haar graag ook ruimte en vertrouwen om in het voorgelegde te prioriteren, clusteren, desnoods selecteren. Wij hebben op voorhand begrip ervoor dat de beschikbare tijd beperkt is, en dat we geen uitputtende antwoorden op alle mogelijke vragen mogen verwachten, maar met goed doordachte aanvankelijke en richtinggevende antwoorden op essentiële punten zou de synode al zeer geholpen kunnen zijn.. De commissie kan alle ter beschikking staande

synodale stukken inzien, desgewenst gesprekken voeren, afstemmen met het moderamen, maar indien nodig ook aangeven dat zij bepaalde vragen te breed vindt of juist te nauw vindt raken aan de taak van commissie 4 of 7. Als de commissie zelf op aspecten stuit die niet vanuit de synode zijn aangereikt, maar die zij wel relevant acht, is zij uiteraard vrij om deze bij haar bezinning te betrekken.

Er staan synodale vergaderdagen gepland in mei (25 en 26). Wij hopen dat de commissie kerk-zijn met het oog op die dagen een voortgangsrapportage kan leveren. Wanneer er per 1 september een eindrapport beschikbaar is, kan het moderamen, samen met de commissies 4 en 7 bezien op welke wijze dit eindrapport tijdens de geplande vergaderdagen in september (29 en 30) het beste besproken kan worden. Daarna zullen de commissies 4 en 7 de uitkomsten van de bezinning van de commissie en de bespreking ter synode verwerken in hun uiteindelijke besluitvoorstellen. Eens te meer zeggen wij: Deo Volente.

Het moderamen stelt u voor als leden van de commissie kerk-zijn te benoemen:
 prof.dr. J.W. Maris, samenroeper
 ds. C.C. den Hertog, rapporteur
 zr. T.E. Boele-Noort
 ds. L.A. den Butter
 ds. A.Th. van Olst

Het moderamen merkt hierbij op dat zr. Boele weliswaar vanwege haar huwelijk de overgang maakte naar de PKN, maar gezien haar expertise op het gebied van kerkrecht graag loyaal meedenkt. Momenteel bereidt zij aan de TUA een promotie op dat gebied voor.

Op voorwaarde van instemming van de synode hebben alle vijf leden hun medewerking toegezegd.

Namens het moderamen,
 ds. S.P. Roosendaal, scriba II

35